

Be rėkimo ir mušimo įmanoma išauklėti kiekvieną vaiką

Tėvai dažnai mano, kad išauklėti vaiką be diržo ir pakelto balso neįmanoma. Vyresni tėvai prisimena savo vaikystę, mamos ar tėčio „beržinės košės“ skonį ir dėl to nesijaučia nuskriausti.

Ir vis dėlto, mušimas ir rėkimas – mūsų bejėgiškumo, trūkusios kantrybės požymis, o ne vaikų auklėjimo būdas. Išauklėti mušimu ir rėkimu neįmanoma, bet kad be to neišsiverčiame, – tiesa. Mažasis „užsiožiavo“ – šlept per užpakalį. Vaikas rėkia dar garsiau ir negirdi įkalbinėjimų nutilti. Nelieka nieko kito, kaip dar kartą užploti ir užrikti. Bet ar susimąstome, kodėl mums norisi mušti ir rėkti? Suaugusieji bando nustatyti ribas vaikui, pagal kurias jis turi gyventi. O vaikas gali nesutikti su tomis ribomis ir bandyti jas pažeisti. Jaučiamės bejėgiai tą vaiką sustabdyti, ir iš savo bejėgiškumo netenkame kantrybės. Gavęs mušti vaikas gal ir nustos daręs tai, kas mus suerzino, tačiau kas tuo metu dedasi mažylio viduje? Viduje besikaupianti agresija gali pasireikšti vėliau ir labai nemaloniais būdais: narkotikų vartojimu, pabėgimu iš namų, alkoholizmu ir t.t.

Tai nereiškia, kad tėvai neturi nustatyti vaikui ribų. Priešingai, ribos vaikui būtinos, kad šis jaustųsi saugus, ir žinotų, ką daryti. Bet jos turi būti nustatytos susitarimais. Nėra vaikų, su kuriais neįmanoma susikalbėti. Gal tik tėvai neranda būdo ir per greitai netenka kantrybės. Mes norime, kad paklustų šią minutę, kad vaikas darytų tai, ko norime mes, bet gal vaikas to nenori arba nėra tam pasiruošęs?

Rėkimas – primityviausia elgesio forma, kuria mes žeminame ne tik savo vaiką, bet ir save. Rėkimą ir mušimą reikia pakeisti susitarimu. Paanalizuokime į situaciją smėlio dėžėje. Vaikas pripuola, atima ką nors iš kito, dar trenkia jam

kastuvėliu per galvą. Kas vyksta toliau? Mažojos mama vožia jam per užpakalį, kad neskriaustų kito. Kokią pamoką gauna vaikas? „Mama mane mušdama įrodinėja, kad neturiu mušti mažesnio“ – tikra nesąmonė, ar ne? Mūsų rėkimas ir mušimas yra noras tą vaiką pastatyti „į vietą“, kaip galime reikalauti, kad jis kažko nemuštų, patys jį mušdami?! Manome, kad kol „susitarsi“ su vaiku, jis jau bus spėjęs prikrėsti šunybių, nuo jo gali nukentėti bendramoksliai. Tačiau toks scenarijus įmanomas tik tuomet, kai ribos nustatomos neteisingai, jas laužo patys tėvai.

Pirma taisyklė, kad susitarimai su vaiku būtų veiksmingi, reikia gerbti vaiką ir jo norus. Kas yra tos ribos? Taisyklės, pagal kurias gyvena šeima. Sakykim, yra taisyklė „eini miegoti devintą valandą vakaro“. Vaikas žaidžia / žiūri filmukus, nors jau pusė dešimtos. Ką daro tėvai? Viena vakarą – rėkia, kitą vakarą – nieko. Taip tos ribos ir išsitrina. Jei vienos taisyklės leidžiama nepaisyti, vaikas negerbs ir kitų taisyklių. Jei norime, kad 21:00 vaikas atsidurtų lovoje, jau 20:30 turime pradėti sakyti, kad jau pusė devynių, jau turėtum baigti savo darbus, tau liko 15 minučių, liko 5 minutės, jau turėtum eiti praustis ir t.t. Taip brėžiamos ribos. O jei pasakoma, kad televizorių / kompiuterį vaikas gali žiūrėti valandą per dieną, o po to visai nekontroliuojama, ir jis spokso į ekraną po 6 valandas – ribų nėra.

Antra taisyklė – tėvai turi būti nuoseklūs. Kitas dalykas, kai vaikai pradeda laužyti nustatytas ribas, tėvams reikėtų pagalvoti, gal ribos jau per siauros?

Daugelis tėvų teisinasi, kad „aš tais laikais irgi neturėdavau, man duodavo tik...“, bet laikai kitokie. Ir reikia žiūrėti ne atgal, o paklausti vaiko, kodėl taip yra. Jei tėvai kažko neturi – gerai, bet vaikas turi žinoti, kodėl jis negali gauti, pavyzdžiui, daugiau pinigų. Vaiko melavimas, vėlavimas yra ženklas tėvams, kad, galbūt, vaikas užaugo ir jam reikia daugiau laisvės. Netvarka, jei devynmečio ribos yra tokios pačios, kaip trimečio.

Griežtesnis auklėjimo būdas nesusijęs su išaugusio žmogaus disciplina. Tinkama bausmė yra ne mušimas, o pasekmių, padarinių pajautimas. Kai vaikas savo kailiu pajunta, kiek jam „kainuoja“ blogas elgesys. Pavyzdžiui, vaikas ima ir išleidžia taupytus pinigus. Bausmė, šiuo atveju, turėtų būti ne tėvų pyktis ir agresija, o tai, kad prisipirkęs spragėsių ir limonado, jis nebeturi pinigų ir negali eiti į kiną, ar suptis karusele, kol vėl nesusitaupys ar negaus kišenpinigių. Jei vaikas žino, kokios taisyklės namuose, jis nesives namo draugų šokinėti ant lovos su batais. O jei jis juos visgi pasikvietė ir nesuvaldė, bausmė turi būti skiriama iškart – pavyzdžiui, prisidėti iš taupyklės už lovos išvalymą. Po savaitės nukeliama bausmė - tarkim, draudimas eiti su draugu į kiną – tai neadekvati bausmė, nes atima malonumą, kuris su prasižengimu visiškai nesusijęs. Bausmė turi būti susijusi su tuo, ką vaikas padarė.

Bausdami turime būti visiškai tikri dėl to, ką darome. Jei tik truputį suabejosite, jūsų atžala tuo pasinaudos ir sumanipuliuos. Nereiktų trunkyti durimis ar kreipti dėmesį į jo rėkimą. Net ir klykdamas jis jus puikiausiai girdi. Ramiu balsu reikia

pasakyti, ką toliau darysite, kaip elgsitės ir taip ir daryti.